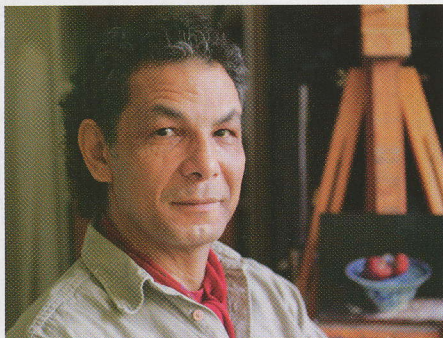

Traditie in verf gevangen

De fijnschilder Erkin is geboren en opgegroeid in Oezbekistan. De grote schilderkunstige traditie van ons land heeft zijn werkwijze en onderwerpkeuze sterk beïnvloed. Tegelijkertijd is Chinees aardewerk uit zijn eigen land, van oudsher verhandeld op de Zijderoute, nog steeds een belangrijke inspiratiebron voor zijn werk.

“Neem het oude porselein in je hand en je kunt de tijd voelen.”

Het theekommetje is driehonderd jaar oud, zo groot als een eierdopje en zo flinterdun als de vleugel van een vlinder. Een kleurig Chinees landschap siert de buitenkant, kleine barstjes en schilfertjes verraden de ouderdom. Het is een van Erkins meest geschilderde objecten. “Dat versletene en oude spreekt mij aan. Neem het kommetje maar in je hand. Je kunt de tijd voelen. Het is van porselein, met de hand gevormd en gebakken en daarna heel nauwkeurig geschilderd. Wie was die schilder? Wie heeft het gebakken? Wie heeft eruit gedronken? Hoe is het hier gekomen? Er schuilt een verhaal achter. Dat probeer ik naar boven te halen tijdens het schilderen. De barstjes zijn mijn inspiratiebron. Ze geven nog meer betekenis.”

Hij toont hetzelfde kommetje nu op een schilderij. Het is een vlekkeloze kopie van het origineel. Maar het is meer dan dat: het geschilderde kommetje lijkt te stralen met een innerlijk licht, vol dramatiek. Dit schilderkunstig middel is een erfenis van Erkins opleiding aan de filmacademie in Moskou. Het geeft het werk een extra spanning. Je kunt je ogen er nauwelijks vanaf houden.

HERINNERING AAN DE ZIJDEROUTE

Niet alleen dit kommetje, ook andere voorwerpen van Chinees porselein keren terug in zijn werk. Van heel oud tot modern, op zichzelf, gestapeld of gevuld met vruchten, eitjes of meel. Waarom? “Ze horen bij mijn leven. Ik ben opgegroeid in het gebied waar de Zijderoute doorheen loopt, de oude handelsroute tussen China en het Westen. Zulke kommetjes werden bij mij thuis dagelijks gebruikt. ►

In zijn schilderijen schept Erkin een eigen, verborgen universum van schoonheid en symboliek.

We dronken er thee uit. Mijn vrouw en ik doen dat nog steeds. Ik koop de kommetjes, maar ook borden, voornamelijk op antiekmarkten. Vaak tegen redelijke prijzen, omdat het mij niet kan schelen als er een stukje af is of een barstje in zit, integendeel.”

Of hij een kommetje of bord wil schilderen, hangt af van de voorstelling. “De afbeelding moet me aanspreken, dat is heel persoonlijk. Landschappen en menselijke figuren boeien me het meest, en natuurlijk de manier waarop ze geschilderd zijn. De oude Chinezen hebben zoveel boodschappen in hun porselein verstoppt.” Ook Nederlanders spreekt dit soort aardewerk aan, merkt hij. “Nederlanders kennen het uit hun verleden, de VOC-schepen namen het mee uit China. Ik heb begrepen dat Delfts blauw zelfs gebaseerd is op Chinees porselein. Dat geeft een gemeenschappelijk raakvlak aan mijn werk, herkenning.”

ZEVENTIENDE-EEUWSE TRADITIE

Hoe belangrijk die herkenning is, bleek toen Erkin in Nederland kwam. Eerder schilderde hij vooral grote, figuratieve werken met intense kleuren als rood en goud. Ze vielen hier niet in de smaak. Hij verkocht nauwelijks iets. “Toen ben ik gaan denken: wat past er nog meer bij mij? Waar ligt mijn passie? Waarmee kan ik mijn techniek verbeteren, groeien als kunstenaar? En waarin kunnen Nederland en ik elkaar ontmoeten? Het antwoord was ‘stillevens’. Nederland heeft een fijnschildertraditie, denk aan de prachtige stillevens en transparante kleuren uit de zeventiende en achttiende eeuw. Die schilders inspireren mij en kennelijk inspireert mijn werk de Nederlanders nu ook: het wordt verkocht.” De fijnschilderkunst voorziet bovendien in Erkins behoefte om zijn eigen wereld te creëren, afgesloten van de buitenwereld. Hij schept een compact universum van schoonheid en symboliek, al is die altijd persoonlijk en verborgen. Door middel van de compositie, lichtval, of snippers muziekpapier die vaak in zijn werk voorkomen, geeft hij elk schilderij een eigen verhaal. “Mijn composities zijn heel bepalend voor de eigenheid van mijn werk. Het moet exact kloppen, zowel de kleuren en de vormen als de texturen, anders valt alles uit elkaar. Ik zoek en opeens zie ik: zo is het stapeltje kommetjes mooi! Tijdens het schilderen vergelijk ik voortdurend de verhoudingen. Het is bijna wiskunde. Soms schilder ik wel twaalf uur per dag, ik geef me volledig. Deze concentratie is nodig om te bereiken wat ik wil. Als het lukt, ben ik de gelukkigste mens die er is.”

GLACEREN EN VERNISSEN

Erkin werkt met materialen en technieken die grote affiniteit met Oud-Hollandse meesters verraden. Zijn favoriete verf is handgemaakt in een fabriek die al sinds 1644 bestaat. Die brengt hij laag over laag aan, zoals de fijnschilders van weleer dat deden. De ondergrond is masonite, een watervaste, houtwormbestendige compositie van verschillende houtsoorten. Na een laag grondverf schuurt hij het oppervlak helemaal glad. “Ik maak eerst een schets, een onderschildering en vervolgens een vormlaag met schaduw en dergelijke. Dan een laag die fijner en gedetailleerder is en verbindingen maakt. Een glaceerlaag met een transparant glaceermedium geeft ruimte en diepte aan de achtergrond. Als deze laag droog is, komt er een tussenlaag met retouchevernis overheen, die het werk niet helemaal afsluit en de kleuren helder maakt.” Pas na ongeveer een jaar is het werk helemaal droog en kan de definitieve vernislaag erop.

Erkin woont nu negen jaar in Nederland. Ons land is niet alleen van invloed op zijn onderwerp- en techniekeuze, het heeft hem ook welkom geheten. “Nederland geeft me de gelegenheid om me naar binnen te ontplooien, te genieten van mijn leven en mijn kunst. Ik vind hier stabiliteit, rust en een prachtig landschap. Echt, Nederland is zo mooi! En dat is precies wat ik voor mijn werk nodig heb.” ●

TEKST: LOETHE OLTHUIS. FOTOGRAFIE: ROBERT MULDER.

